

PR. 104/2023

cy
OSN

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 25-158-5476

Chișinău

24 mai 2023

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul art. 58 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996, se prezintă Avizul la proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (inițiativa legislativă nr. 104 din 14 aprilie 2023), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 318 din 24 mai 2023.

Anexe:

1. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Avizului (în limba română – 1 filă);
2. Avizul la proiectul de lege (în limba română – 8 file).

Secretar general adjunct al Guvernului

Roman CAZAN

Ex: J.Ciobanu
Tel: 250-282

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 101

Fax:
+ 373 22 242696

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	1272
24	05
Ora	2023

GVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. 318

din 24 mai 2023

Chișinău

**Cu privire la aprobarea Avizului la proiectul de lege pentru modificarea
Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004**

Gvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul la proiectul de lege pentru
modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004.

Prim-ministru

Contrasemnează. 2

Ministrul justiției

DORIN RECEAN

Veronica Mihailov-Moraru

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr.318/2023

AVIZ
la proiectul de lege pentru modificarea
Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004

Guvernul a examinat proiectul de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă (nr. 104 din 14 aprilie 2023) de către un grup de deputați în Parlament, și comunică următoarele.

Sub aspectul intenției de reglementare, potrivit notei informative, proiectul a fost elaborat în scopul de a îmbunătăți cadrul normativ prin prisma recomandărilor expuse de instituțiile naționale și internaționale în domeniul respectării drepturilor omului, și de a racorda prevederile Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (în continuare – *Cod de executare*) la realitățile actuale, inclusiv în ceea ce privește condamnării la pedeapsa detențiunii pe viață.

Prin proiect se propune revizuirea criteriilor de separare a condamnaților și preveniților, armonizarea condițiilor de realizare a dreptului la petiționare a persoanelor condamnate, oferirea posibilității de acordare a întrevederilor de scurtă durată prin aplicații de videoconferință, scutirea condamnatului de suportarea cheltuielilor pentru întrevedere propriu-zisă, excluderea interdicției absolute de acordare a întrevederilor de lungă durată persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial, armonizarea procedurii actuale de ridicare a obiectelor și substanțelor interzise, renunțarea la practica actuală de percepere a plăților pentru tratamentul automutilării, precum și sancționarea persoanelor pentru comiterea lor, extinderea posibilităților de a presta munci remunerate pentru persoanele care execută pedeapsa detențiunii pe viață în regim comun și/sau înlesnit, reconceptualizarea procedurii disciplinare, revizuirea termenului-limită de aflare a condamnatului la pedeapsa detențiunii pe viață în regim inițial, precum și a termenului după care condamnatul poate fi transferat în regim înlesnit, unificarea reglementărilor privind termenul de adresare a demersului repetat pentru liberarea condiționată de pedeapsă.

La art. I:

La pct. 1:

Cu referire la modificarea art. 205 alin. (1) prin excluderea lit. e), f) și g), ce vizează criteriile de deținere separată a condamnaților în penitenciare (condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață – de ceilalți condamnați, condamnații pentru săvârșirea infracțiunii cu participație – de ceilalți participanți la aceeași infracțiune, și condamnații transferați în regim inițial de deținere în calitate de sancțiune disciplinară – de condamnații aflați în regim inițial pentru prima dată), luând în considerare potențialitatea unor cazuri de risc, propunem

completarea alin. (2) cu criteriul individualizării (la caz cuvintele „și nediscriminării” se vor substitui cu textul „, nediscriminării și individualizării), astfel încât administrația penitenciarului să țină cont de cazurile particulare în luarea deciziilor.

Referitor la dispoziția de modificare a art. 205 alin. (2), cuvintele „în final” se vor exclude, deoarece acestea sunt inutile. Completarea unui text sau alineat fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele semnifică, potrivit regulii generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia.

De asemenea, la art. 205 alin. (2), cuvintele „se reglementează” se vor substitui cu cuvintele „se stabilesc”.

La pct. 2:

La art. 210¹ alin. (2), propunem următoarele:

1. În prima propoziție, cuvintele „contul instituției sau” și cuvintele „la un cost minim” se vor exclude.

Potrivit propunerii formulate de autorii proiectului, cheltuielile pentru exercitarea dreptului la petiționare ar urma a fi suportate de instituția penitenciară care asigură detenția persoanei sau din cont propriu la un cost minim, nemijlocit de către petiționar (deținut).

Astfel, se conturează regula potrivit căreia instituția penitenciară va acoperi cheltuielile respective, deși în argumentarea introducerii acestei norme nu sunt specificate sursele de finanțare pentru aplicarea acesteia.

De asemenea, considerăm excesivă sarcina directă de a suporta costurile pentru exercitarea dreptului la petiționare al deținutului de către instituția penitenciară. Mai cu seamă că norma, în propoziția a doua, reglementează situația în care instituția penitenciară ar putea contribui în acest sens. Respectiv, aportul instituției penitenciare urmează a se limita la situațiile expres indicate în propoziția a doua, fără a extinde această sarcină conform propunerilor formulate în prima propoziție.

De asemenea, nu este clară formularea „la un cost minim”, în condițiile în care costurile pentru prestarea serviciilor poștale pentru expedierea unei petiții se stabilesc prin alte acte normative, care excedă domeniul de reglementare al Codului de executare. Astfel, nu este clar cum va fi aplicată această modalitate de apreciere a prețului.

La fel, considerăm oportună clarificarea aspectului privind intrarea în vigoare a noilor reglementări privind cheltuielile ocazionate de exercitarea dreptului la petiționare pentru categoriile de deținuți care, din motive neimputabile lor, nu au posibilități proprii. Precizăm faptul că asumarea cheltuielilor financiare în acest scop în decursul anului de gestiune este imposibilă, or finanțarea a fost efectuată în funcție de necesitățile planificate, iar noile reglementări presupun cheltuieli suplimentare neplanificate.

2. În propoziția a treia, cuvintele „și costurile acesteia” urmează a fi excluse din considerentul că Administrația Națională a Penitenciarelor nu are competențe

funcționale de a stabili tarife cu privire la serviciile poștale și alte servicii inerente exercitării dreptului la petiționare.

La art. 210¹ alin. (4), cuvintele „organului de tutelă și curatelă” se vor substitui cu cuvintele „autorității tutelare teritoriale” pentru a uniformiza terminologia utilizată în cadrul normativ ce vizează protecția drepturilor copilului.

La pct. 4:

Referitor la alin. (8), vă informăm că Ministerul Justiției promovează proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 și a Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008) înregistrat la Cancelaria de Stat cu numărul unic 533/MJ/2022, care prevede sancționarea conform Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 a transmiterii ilegale a unor obiecte sau substanțe interzise persoanelor deținute în instituțiile penitenciare, dacă fapta nu constituie infracțiune. Totodată, se propune a se reflecta asupra opțiunii stabilirii de către ministrul justiției a procedurii de distrugere a obiectelor sau a substanțelor interzise depistate (observație valabilă și pentru art. 246 alin. (9) privind aprobarea procedurii disciplinare). Din acest considerent, propunem ca alin. (8) să fie expus în următoarea formulare:

„(8) Obiectele sau substanțele interzise depistate se ridică în conformitate Codul de procedură penală sau Codul contravențional, dacă fapta nu constituie infracțiune, cu excepția celor confecționate sau preparate artizanal în cadrul instituției penitenciare, care se distrug conform procedurii stabilite prin ordin al ministrului justiției.”

Prevederile alin. (8¹), cu care se propune completarea art. 221¹, dublează prevederile alin. (9) al acestui articol. În acest sens, propunem reformularea alin. (9) și excluderea din proiect a propunerii de completare a art. 221¹ cu alin. (8¹).

La pct. 6:

1. La propunerea de completare a art. 232 alin. (4), cuvântul „printr-un” se va substitui cu cuvântul „prin”.

2. Abrogarea alin. (5) al art. 232, potrivit căruia „În temeiul hotărârii comisiei medicale specializate, condamnații bolnavi de tuberculoză, boli venerice, alcoolism, narcomanie sau toxicomanie sunt supuși tratamentului obligatoriu”, necesită argumentare în nota informativă, or excluderea unor astfel de norme ar îngreuna drepturile deținuților la viață și sănătate, care trebuie să fie garantate de stat.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că măsurile de a supune tratamentului obligatoriu un condamnat, în cazul în care se poate demonstra necesitatea lor din punct de vedere medical pentru salvarea vieții, nu trebuie considerate, în principiu, drept inumane și degradante, cu condiția că ele sunt însoțite de garanții procedurale de protecție împotriva caracterului arbitrar și nu depășesc nivelul minim de gravitate (*Cauza Nevmerzhitsky c. Ucrainei, 2005*).

Mai mult decât atât, supunerea unui tratament obligatoriu a condamnatului în temeiul hotărârii comisiei medicale se face nu pentru umilirea sau pedepsirea acestuia, ci pentru protecția condamnatului și prevenirea unor daune ireversibile (*Cauza Ozgul c. Turciei*, 2007).

Astfel, obligația de a proteja viața persoanelor private de libertate implică o obligație ireversibilă a autorităților de a le acorda asistența medicală necesară și în termene proxime, pentru a le proteja viața și sănătatea (*Cauza Jasinskis c. Letoniei*, 2010, § 60 și *Cauza Hilmioglu c. Turciei (dec.)*, 2020, §. 70).

Această prevedere urmărește nu doar să protejeze societatea de urmările grave pe care le au aceste boli, dar să protejeze și persoanele bolnave înseși. Cu atât mai mult acest tratament este necesar să fie obligatoriu în cazurile în care deținutul a fost condamnat pentru o faptă săvârșită sub influența fie a băuturilor alcoolice, fie a unor substanțe interzise, fiind dependent de acestea și reprezentând un risc social pentru persoanele din jur. Totodată, bolile care sunt transmisibile și nu se tratează pun în pericol celelalte persoane care interacționează cu persoanele bolnave (celelalte persoane deținute, colaboratorii penitenciarelor etc.).

La pct. 8, referitor la modificarea art. 236¹, se propune completarea proiectului cu amendamente ce vizează alin. (2) după cum urmează:

„la alineatul (2):

cuvintele „șeful penitenciarului” se substituie cu cuvintele „directorul instituției penitenciare”;

se completează cu următorul enunț:

„Executarea ordinului de imputare se realizează conform reglementărilor aplicabile executării creanțelor bănești bazate pe dispoziții de drept public.”

În sensul propunerii menționate, precizăm faptul că, potrivit reglementărilor actuale, recuperarea prejudiciului cauzat la locul de detenție din vina condamnatului se efectuează în baza ordinului de imputare emis de către directorul instituției penitenciare. Conform dispozițiilor art. 10 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018, ordinul respectiv, în esență, este un „act administrativ”, însă, subsumat cu prevederile art. 2 alin. (3) lit. b) din același cod, nu poate fi asigurată executarea acestuia în corespundere cu dispozițiile art. 175-177 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 și ale Regulamentului privind procedura de executare a creanțelor bănești bazate pe dispoziții de drept public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 618/2019. Prin urmare, acest fapt implică o procedură inutilă de adresare în instanța de drept civil pentru obținerea titlului executoriu.

La pct. 9 și 10 din proiectul de lege, atragem atenția asupra faptului că propunerile înaintate de către autorii proiectului sunt contradictorii. Astfel, la art. 245 alin. (1) din Codul de executare, autorii proiectului propun aplicarea măsurilor disciplinare în cazul în care condamnatul încalcă obligațiile stabilite în Codul de executare. Concomitent, autorii proiectului propun abrogarea art. 242¹ din Codul de executare, care prevede obligațiile condamnaților stabilite în cod. Astfel, se consideră mai accesibilă și previzibilă evidențierea tuturor obligațiilor

condamnaților în conținutul unui singur articol, motiv pentru care se va revizui amendamentul propus la pct. 9.

Adițional, din conținutul art. 245 alin. (1) din Codul de executare se vor exclude cuvintele „cu vinovăție”, ca fiind excedente.

Totodată, la art. 245 alin. (3), cuvintele „bănuire rezonabilă” se vor substitui cu cuvintele „bănuială rezonabilă” (a se vedea art. 6 din Codul de procedură penală nr. 122/2003).

La pct. 11:

La art. 246 alin. (2), propunem ca după cuvintele „măsuri disciplinare” să se completeze cu cuvintele „în funcție de gravitatea încălcării”. Totodată, deși se consideră binevenită reducerea termenelor de izolare disciplinară, stabilirea diferențiată a acestora pentru condamnați maturi de sex feminin și cei de sex masculin necesită o argumentare în nota informativă.

La art. 246 alin. (4)-(7), propunem substituirea termenului „sanctiunea” cu termenul „măsura disciplinară”, pentru a respecta terminologia utilizată în acest articol (observație valabilă și pentru noua formulare a art. 247).

La pct. 13, dispoziția de modificare se va indica după cum urmează:

„13. Articolele 247, 248 și 248¹ vor avea următorul cuprins:”.

În acest context, se va exclude textul „Articolul 248 va avea următorul cuprins:”, precum și numerotarea amendamentului ce vizează art. 248¹.

La pct. 15, se va revizui numerotarea alineatului propus spre completare, dat fiind că art. 257 are doar trei alineate.

La art. II:

Suplimentar, în contextul propunerii de a renunța la practica actuală de percepere a plăților pentru tratamentul automutilării, precum și sancționarea persoanelor pentru comiterea lor, precizăm că proiectul urmează a fi completat cu dispoziții tranzitorii cu privire la acțiunile înaintate sau care se află la etapa de executare cu privire la perceperea acestor plăți odată cu intrarea în vigoare a actului normativ. Astfel, se propune expunerea articolului II în următoarea formulare:

„**Art. II.** – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Sunt scutiți de obligația de a restitui cheltuielile legate de tratamentul automutilării intenționate persoanele care au comis acte de automutilare până la data intrării în vigoare a prezentei legi și nu au restituit aceste cheltuieli până la această dată.

(3) Instituțiile penitenciare:

a) vor renunța la acțiunile civile aflate pe rolul instanțelor de judecată privind recuperarea cheltuielilor legate de tratamentul automutilării intenționate de la persoanele care au comis acte de automutilare până la data intrării în vigoare a prezentei legi;

b) nu vor prezenta spre executare silită documentele executorii privind restituirea cheltuielilor legate de tratamentul automutilării intenționate de la persoanele care au comis acte de automutilare până la data intrării în vigoare a prezentei legi;

c) vor înceta acțiunile de executare silită intentate împotriva persoanelor care au comis acte de automutilare până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(4) La încetarea acțiunilor de executare în derulare, conform prevederilor alin. (3) lit. c), debitorul este eliberat de achitarea creanței neexecutate. Partea de creanță și taxa de stat care au fost executate până la data intrării în vigoare a prezentei legi nu se restituie.

(5) Persoanele care au comis acte de automutilare până la data intrării în vigoare a prezentei legi au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților, taxele și spezele procedurii de executare pentru acțiunea încetată, suportate de executorul judecătoresc până la momentul încetării procedurii de executare. Onorariul executorului judecătoresc se calculează din creanța real executată.”

În nota informativă la proiect, autorii constată că propunerile înaintate nu implică cheltuieli suplimentare din contul bugetului de stat.

Totodată, analiza modificărilor propuse denotă că implementarea proiectului va avea impact asupra bugetului de stat, care în prezent nu poate fi estimat (a se vedea în acest sens art. 210¹ alin. (2) și art. 213 din proiect).

Astfel, menționăm că, potrivit prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în compartimentul „Fundamentarea economico-financiară” din nota informativă trebuie să se descrie impactul economico-financiar, cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ și, după caz, a veniturilor generate de noile reglementări.

Adițional amendamentelor propuse de autorii proiectului, se propune completarea proiectului supus avizării cu următoarele modificări la Codul de executare:

1. „Articolul 175¹ se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Alimentarea reținuților se efectuează în conformitate cu prevederile actului normativ aprobat de către instituțiile care au în subordine izolatoare de detenție provizorie.”

2. „Se completează cu articolul 175² cu următorul cuprins:

Articolul 175². Drepturile persoanei reținute

(1) Persoanei reținute i se garantează:

- a) dreptul de a nu fi supus torturii, tratamentelor inumane sau degradante;
- b) dreptul de a fi informat despre motivele reținerii și drepturile sale;
- c) dreptul de a avea acces la asistență juridică;
- d) dreptul de notificare a unei rude sau a unei alte persoane cu privire la reținere și detenție;
- e) dreptul la asistență medicală.

(2) Persoana reținută are și alte drepturi prevăzute de legislație.”

Raționamentul modificărilor precitate rezidă în faptul că, potrivit art. 165 alin. (2) din Codul de executare, legislația execuțional-penală reglementează modul și condițiile executării pedepsei, determină mijloacele de corijare a condamnaților, stabilește modul de executare a măsurilor de siguranță și preventive, având drept scop protecția drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, precum și acordarea de ajutor condamnaților la adaptarea lor socială.

Cu referire la domeniul detenției provizorii și executarea reținerii în izolatoarele de detenție provizorie, art. 175¹ din Codul de executare stabilește că reținerea de până la 72 de ore, ca măsură procesuală de constrângere, se asigură în izolatoarele de detenție provizorie, cu excepția reținerii militarilor, care se efectuează în garnizoană sau în comenduirea militară a garnizoanei, cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a condițiilor adecvate de deținere.

De altfel, art. 175¹ din Codul de executare este singura prevedere legală din legislația execuțional-penală care face referire la executarea reținerii în izolatoarele de detenție provizorie, respectarea drepturilor omului și asigurarea condițiilor adecvate de deținere a persoanelor reținute și plasate în aceste instituții.

Aici intervine și problema reglementării situației reținuților de actele normative subordonate legii, adoptate pentru executarea prevederilor Codului de executare, cum ar fi Hotărârea Guvernului nr. 609/2006 privind normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților, care se referă la alimentarea condamnaților și preveniților, persoanele reținute ce se află în izolatoarele de detenție provizorie reprezentând o altă categorie de subiecți.

În acest sens, modificarea Codului de executare este justificată de reglementarea legislativă insuficientă și incompletă a segmentului detenției provizorii, făcând abstracție de persoanele deținute în izolatoarele de detenție provizorie ale Poliției, care sunt private de libertate și se află în situație identică cu deținuții din instituțiile penitenciare sub acest aspect, deosebirile de tratament neavând nicio justificare obiectivă și rezonabilă. Din acest considerent, în proiectul de lege supus avizării se propune completarea Codului de executare cu art. 175², care statuează drepturile reținuților, acestea constituind garanțiile fundamentale împotriva torturii și a altor rele tratamente.

3. „La articolul 181 alineatul (2):

cuvântul „administrației” se substituie cu cuvântul „conducerii”, iar cuvintele „persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor ierarhic superioare” se substituie cu cuvintele „conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor”;

textul „iar în cazul preveniților – și în baza hotărârii organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, în procedura cărora se află cauza” se exclude;

se completează cu textul „Cercul persoanelor care pot vizita preveniții și/sau condamnații a căror sentință nu este definitivă poate fi restrâns în baza hotărârii organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, în procedura cărora se

află cauza penală. Hotărârea respectivă se notifică instituției penitenciare în care se deține persoana sau Administrației Naționale a Penitenciarelor.”

Amendarea normei în cauză rezultă din necesitatea de a eficientiza și de a debirocratiza procedurile specifice acordării accesului în instituția penitenciară, în special pentru situațiile ce vizează persoanele în privința cărora a fost dispusă măsura preventivă – arestul preventiv.

Este de remarcat faptul că vizitarea acestei categorii de deținuți implică o procedură complexă și anevoioasă, care nu corespunde testului de proporționalitate dintre exercitarea dreptului și scopul protejat. Or, interacțiunea cu prevenitul nu se rezumă doar la vizitarea acestuia de către rude sau membrii familiei, ci și la contactul cu organele de drept care au în procedură anumite activități ce vizează persoana prevenitului. Astfel, spre exemplu, în cazul în care deținutul este cercetat în două cauze penale în care are statut de prevenit, iar aceste cauze se află în gestiunea diferitor organe de urmărire penală, pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală este necesară solicitarea acordului organului de urmărire penală care a înaintat demersul de aplicare a măsurii preventive.

În acest context, menționăm că restricțiile reprezintă excepții de la regula generală și, prin urmare, trebuie aplicate numai în circumstanțe limitate și numai în măsura în care acest lucru este strict necesar și proporțional în vederea îndeplinirii unui obiectiv bine definit. Ele trebuie să fie totuși strict limitate în privința domeniului de aplicare și a duratei de aplicare, cu posibilitatea revizuirii acestora.

Prin urmare, considerăm că mecanismul actual de autorizare a vizitelor preveniților trebuie inversat, în sensul în care prevenitul să aibă dreptul de a fi vizitat de orice persoană, cu excepția celei cu care această vizită este expres interzisă de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată, în procedura cărora se află cauza penală.

Reamintim că, în *cauza Ostrovar contra Republicii Moldova* (cererea nr. 35207/03), s-a constatat violarea art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pentru că ingerința în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa nu respecta cerința cu privire la previzibilitate, deoarece nu indica cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției conferite autorităților publice cu privire la restricțiile la întrevederile deținuților cu familia și cu alte persoane și că, prin urmare, ingerința invocată nu a fost „prevăzută de lege” (a se vedea §106-107).

În sensul celor expuse mai sus, Guvernul comunică susținerea proiectului de lege pentru modificarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004, cu luarea în considerare a obiecțiilor și propunerilor de îmbunătățire menționate *supra*.